

exercitus sub Absimaro et Joanne Patricio Samosatam usque profectus occidit Saracenorum 4,000. Frustra imperante Constantino *Pogonato* obsedisit C. P. dictum supra. Intestinis etiam ob mortem Othmenis laboraverunt discordiis. Successio autem principum Saracenorum est : cœpit *Mahomet* imperare anno 623 ; *Ebubezer* illorum Arviro eligitur anno 632 ; *Haumar* regnavit ab anno 634 ; huic anno 644, aut 643 desinente, successit *Othmen*, sive *Hothman* ; Calipham, anno 660, sublatus æmulis, se nominavit *Muchavia*¹ ; Arviro deinde an. 682 ejus frater *Gizith* ; principatum huic anno 685 subripuit *Habdallas* tyrannus ; sed electus Arviro *Maruan* ; huic anno 686 suffectus est filius *Hedimelech* ; Habdallæ anno 699 Persis et Armenia subjiciuntur, divisoque imperio intestina bella cessarunt².

Saracenis Syriam vastantibus, *Maronitæ*, ne illorum subderentur dominatui, sibi in Monte Libano, et Phœnicia principem constituerunt, inscio imperatore Constantino IV. *Madaïtæ* idcirco, id est, *rebelles*, nuncupabantur. Contigit id anno Christi 676.

Scriptoribus cap. iv enumeratis addendi sunt aliqui, qui, licet christiani, sæculares tamen litteras excoluerunt. Hujusmodi sunt *Julianus Patricius*, qui edidit Chronicum, dictum a Suida σύντομον πάντων θαυμάσιον, breve, valde admirabile ; *Secundus*, ut creditur, Tridentinus, qui scripsit de rebus gestis Langobardorum ; *Samuel Beulanus* Scotus, cujus laudatur *Historia itineraria*. Poetis accensendus, præter *Drepanium Florum*, cujus multa extant sacra poemata, *Aldhelmus* in Saxonia abbas et episcopus, de quo illud pervulgatum, *Aldhelmus cecinit millenis versibus odas*. Omnia gentilium testimonia, quibus christiana religio confirmari queat, improbo labore collegit *anonymus* quidam Thebanus, a Photio Cod. 170, atque ab omnibus celebratus, a quibus scriptorum census contextitur.

¹ Narrat Cedrenus incensam ad Cyzicum in Mysia classem Saracenorum a *Callinico* Heliopolitano, invento maritimo igne, quem *Græcum* vocant, hieme anni 604. De *Callinico* autem *Heilbronner* in *Historia* *Matheseos*.

² Hanc chronologiam calipharum exscripsimus ex *Epitome* *Vossii*. Si ab hac aliquando discessimus, certa nos impulerunt munimenta.

OCTAVUM ECCLESIAE SÆCULUM.

CAPUT PRIMUM.

DE EPISCOPIIS ROMANÆ ET CATHOLICÆ ECCLESIE.

Pontifices maximi sæculi VIII *Joannes VI*, *Joannes VII*, *Sisinnius*, *Constantinus*, *S. Gregorius II*, *S. Gregorius III*, *S. Zacharias*, *Stephanus II*, *S. Paulus I*, *Stephanus III*, *Hadrianus I* et *Leo III*.

LXXXVII. Vita itaque functo Sergio I, apostolicæ Ecclesiæ suscepit administrationem anno 701 ad finem vergente *Joannes VI*, natione Græcus. Is Theophylactum exarchum a Tib. Absimaro contra ipsum pontificem ignota de causa missum, a militum et civium furore bona pro malis reddens exemit, et captivos, quos Romanorum ditiones invadens abduxerat princeps Beneventanus Gisulphus, liberali redemit munificentia. Restituit S. Andreae in Vaticano basilicam, templumque S. Marci, post triennium facilem vitæ exitum sortitus anno 705, nona die januarii.

LXXXVIII. Consecratus est pontifex eodem anno *Joannes VII*, et ipse Græcus origine. Rogatus a Justiniano II confirmare noluit canones synodi quinisextæ, a nonnullis reprehensus quod illegitimos non dispunxit a veris. Eo sedente Aribertus II, rex Langobardorum, reddidit romanæ Ecclesiæ Alpes Cottias proximas Pedemontio, a decessoribus suis usurpatas. Nondum exacto pontificatus triennio, decessit anno 707, XVI kalendas novembris¹.

¹ Lego patrem Joannis VII appellatum fuisse *Platonem*, cognomine scilicet præstantissimi illius philosophi, quem Apollodorus apud Diogenem Laertium natum ait olympiade 88, et mortuum scribit Hermippus anno 1 olympiadis 188. Quamquam Plato pater Joannis VII litterarum inscius non fuerit, nulla tamen ratione comparandus fuit Platoni, cujus cognomentum

LXXXIX. At brevior fuit episcopatus *Sisinii*, qui ad apostolicum perveniens thronum ex disjunctissima Syriæ regione, tam dira excruciabatur arthritide, ut 20 ab electione die, qui fuit septimus februarii, an. 708 conficeretur.

XC. Constantinus in Syria pariter ortus, Sisinio suffectus, illos *Trullanos* canones, qui rectæ fidei non opponuntur, confirmavit; tali honore a Justiniano II, a quo C. P. fuerat accersitus, Nicomediæ exceptus, ut imperator capite coronam gestans illi osculatus sit pedes. Philippico conanti pseudosynodo restituere hæresim monotheliticam invicto restitit animo, obiitque die 8 apr. anno 715.

XCI. Summum deinde sacerdotium obtinuit *S. Gregorius II* ultra 15 annos, e terris discedens idibus februarii anni 731. Ad laudum ejus cumulum accedit, quod strenue pro cultu sanctarum imaginum pugnavit contra Leonem Isaurum, extinxit anglicanum schisma annorum 150 exortum inter Britones et Scotos, innovata de die Paschatis controversia, et a Luitprando rege Langobardorum obtinuit confirmationem donationis Alpii Cottiarum.

XCII. Sanctitate item præclarus fuit *Gregorius III*, qui ab anno 731 usque ad an. 741 summa sapientia et vigilantia gubernavit Ecclesiam, scriptisque et factis, in templis Christi,

habuit, Aristonis filio et philosopho, ut nuper dictum est, præstantissimo, de quo *Timon* versibus latine redditus :

Hos inter dux ille Plato celsissimus ibat,
Cujus ab ore melos manabat, quale Hecademi
Arbustis lepida modulantur voce cicadæ.

Ven. Baronius ad annum 705 refert, Justinianum II imperatorem a Joanne VII postulasse, ut canones synodi *quinisextæ*, congregato in urbe Roma concilio, ad examen revocaret, et quos invenisset disciplinæ ecclesiasticæ consentientes, cæteris refutatis, confirmaret. At Joannes prædictos canones nec ex parte approbare voluit, nec condemnare. Hæc est causa ob quam ab Anastasio et ab auctore libelli synodici reprehenditur. Videatur Christiani Lupi dissertatio de synodi trullanæ causa, tempore, loco, episcopis et auctoritate; ad quam dissertationem mittunt inquirentem acta pontificum romanorum Franciscus Pagius in *Breviario*, n. 2, in *Joanne VII*, et Antonius Sandinus in *Vitis pontif. rom.*, adnotatione 2 ad vitam ejusdem pontificis.

Deiparæ, sanctorumque imaginibus collocatis, acerrime pugnavit contra iconomachos. Suprema fuit sanctissimo pontifici dies IV ante kal. decembris.

XCIII. Post Gregorium inauguratus pontifex *Zacharias*. Avertit a romana provincia Langobardorum exercitum, sibi que Luitprandi animum maxima prudentia devinxit. Illius auctoritate, aut certe consilio¹, exauctorato Childerico ad regnum inepto, substitutus est Francigenis rex, pater Caroli Magni Pipinus. Evolvit *S. Zacharias* ad superos, annis decem transactis, anno 752 pridie idus martias².

¹ Cum anno 744 sacerdos quidam ignorantia latinæ linguæ in administratione sacramenti baptismatis ita præscriptam formam verborum protulisset : *Baptizo te in nomine Patriæ, et Filii, et Spiritu sancta*, *S. Zacharias* romanus pontifex ratum, validumque baptismum esse declaravit, propterea quod « non errorem introducens, aut hæresim, sed pro sola ignorantia romanæ locutionis infringendo linguam, » sacerdos baptizans ad illum modum fuerit locutus. Vide *Zachariæ* epistolam vi ad Bonifacium episcopum, tom. VI *Conciliarum*, et can. *Retulerunt nuntii tui*, apud Gratianum, de *Consecr.*, dist. iv, num. 86. Retulerant id *Zachariæ* *Virgilius* et *Sidonius*, qui cum revera *S. Bonifacii* non fuerint nuntii, videntur duæ illæ voces *nuntii tui*, additæ a Gratiano. Consimilem formæ mutationem ex ignorantia profectam, non officere baptismatis validitati, asseruit anno 751, ut fertur, *Stephanus II*, quem libro XXXI *De theologicis discipl.*, cap. xiii, diximus, ob subjectam paulo inferius adnotationem.

Negavit *S. Zacharias* dari *antipodas*, vulgarem sententiam secutus, absque ullo prorsus reprehendendo errore, quippe *antipodas* esse postremis temporibus ex Italarum navigationibus evidenter compertum est. Hinc doctissimus *Norisius* occasionem arripuit in *Augustinianis vindiciis*, cap. iv, § 8, refellendi *Adamum*, affirmantem dixisse Augustinum « terram non esse rotundam, nullosque dari antipodas. » Quorum primum esse inane *Adami* objectum demonstrat eo loci *Norisius*, quoniam *S. Pater* nullibi negat terræ rotunditatem; alterum vero retundit, quoniam si *Augustinus* existere *antipodas* ignoravit, id ignotum erat, priusquam *Columbus* Ligur argonauta novum orbem adinvenisset. Prætereo autem quæ de terræ figura, rotunda sit, necne, disseruerunt ætate nostra philosophi.

Childerico substitutum regem Pipinum a *Zacharia* contendit Ven. *Belarminus* lib. II *De rom. pontif.*, cap. xvii, et consultationi Francorum *Zachariam* tantum respondisse demonstrare nititur *Joan. Launois* lib. VII, cap. ix *ad Lud. Maræsium*.

² Post obitum *S. Zachariæ* quidam electus est a populo *Stephanus*, et immissus in patriarchatum lateranense, sed quoniam post triduum non ordinatus excessit e vivis, ut sectione 227 narrat *Anastasius*, non solet inter pontifices connumerari.

XCIV. In Stephani II¹ pontificatu amplior evasit principatus romanæ Ecclesiæ. Cum enim armis Aistulphi Langobardorum regis undique premeretur, confugiens ad Pipini auxilia, hunc movit, ut cum exercitu ingressus Italiam cogeret Aistulphum ad restituendum exarchatum, quem occupaverat. Pipinus vero eundem exarchatum, et quidquid Italia armis recuperavit largitus est apostolicæ Sedi. Exegerat Stephanus quinque summi sacerdotii annos, quando VIII kal. maias anno 757 cessit e vita.

XCV. Præfuit deinde Ecclesiæ annis decem *S. Paulus I*, Romanus, qui ab impietate revocare studuit Constantinum *Copronymum*. Theophylactum archidiaconum, quem nonnulli e populo pontificem acclamaverant, redegit in ordinem, pluraque sanctorum corpora transtulit e cœmeteriis in Urbem. Agebat adhuc animam die 28 junii an. 767, cum Constantinus violentia fratris ducis Nepesini audacter pontificatum invasit.

XCVI. Constantino pseudopontifice, et qui huic præter jus fasque subrogatus fuit, Philippo *monacho* extrusis, canonicè anno 768 electus est *Stephanus III*². Damnatum ab eo est constantinopolitanum concilium, in quo reprobatus fuerat sacrarum cultus imaginum; contulit rursus sacrorum ordinum insignia iis, quos initiaverat Constantinus, non tamen, ut visum quibusdam, iteravit ordinationem; septem constituit cardinales episcopos, et excessit e vivis kal. februarii, anno 772.

XCVII. Sedit postea *Hadrianus I*, eruditione et pietate præclarus. Hoc pontifice extinctus est in Italia regnum Langobardorum, celebratum contra iconomachos generale concilium VII, confirmata donatio Pipini, facta romanæ Ecclesiæ a gloriosissimo ejus filio Carolo Magno. Hadrianus agebat an-

¹ Nonnullis III ob præcedentem notam. In Gallias ad Pipinum adiit anno 754, ibique regi coronam imposuit. Extat Ravennæ vetus inscriptio: *Pipinus pius, primus amplificandæ Ecclesiæ viam aperuit, et exarchatum Ravennæ cum amplis...*, deleta sunt reliqua.

² Quibusdam IV, sed in hujus synodo in lucem edita et illustrata a Cajetano Cennio legitur sub initium: « Præsidente ter beatissimo et coangelico Stephano summo pontifice, hujus romanæ urbis Ecclesiæ et universaliter tertio Papa, » etc.

num pontificatus 24 cum naturæ concessit VIII kal. januarias an. 795¹.

XCVIII. Leo III, presbyter R. E., sedit post Hadrianum usque ad annum 816, diemque obitus sui undecimam junii. Carolum Magnum de Ecclesia optime meritum decoravit corona, sacro inunxit oleo, et appellavit *Augustum*, litanias, seu *Rogationes* sancivit, institutas antea a Mamerto episcopo viennensi, ut habetur in Martyrologio romano V idus maii².

¹ Producent quidam hæretici Caroli Magni epistolam maledictis conviciisque plenam adversus *Hadrianum I*, quasi Carolus ægre ferret approbari ab Hadriano synodum septimam, cultumque sacrarum imaginum. Verum Carolus Magnus semper hunc pontificem honore magno prosecutus est. Etenim eo hortante, non semel in Italia cum exercitu advenit, et contra *Desiderium* regem Langobardorum, et contra duces Beneventanum *Aragisium*, adversus ecclesiasticam ditionem bella parantes. Carolus item Hadriano, ejusque successoribus concessit territorium sabinense. Provolutus etiam ad pedes pontificis, prius illos *osculo contigit, quam se pontifex complectendum ei daret*, ut in libro II *De rebus gestis Francorum* scribit Paulus *Emilius Veronensis*. Vita autem functo Hadriano, Carolus ei carmen concinnavit, in quo hæc leguntur:

Post patrem Carolus lacrymans hæc carmina scripsi:
Tu mihi dulcis amor, te modo plango, Pater.
Tu memor esto mei; sequitur te mens mea semper,
Cum Christo teneas regna beata poli.

Et infra:

Tu memor esto tui nati, Pater optime, posco,
Cum Patre, dic, natus pergat et iste meus.
Oh! pete regna, Pater felix, cœlestia Christi,
Inde tuo precibus auxiliare gregi.

Vide Alani Copi Dialogum V, cap. iv.

² Dum *Leo III* litanias majores Romæ celebraret anno 799, nefarii homines in itinere illum aggressi, inermi fugato populo, injuriis, plagisque affecerunt, erutisque illi oculis, atque lingua præcisa, in media via reliquerunt semivivum, et paulo post detruserunt in carcerem. Fuerunt immanissimi sceleris auctores *Paschalis* Primicerius, et *Campulus* Sacellarius romanæ Ecclesiæ. At Leo divino beneficio sanatus, ambonem conscendens ab objectis criminibus coram universo populo seipsum purgavit. Rem gestam ab Athanasio enarratam referunt ex Græcis Zonaras, Cedrenus, Manasses Constantinus, ex Latinis Hermanus Contractus, Flodoardus, Sigebertus, Theodulphus, Alcuinus. Illos Papirius laudat, Pagius istos. Calvisium addere possum, Brietium, cæterosque complures. Aiunt oculos Leoni fuisse redditos ab apostolorum principe Petro; neque obscure id Theodulphus innuit carmine sexto, lib. III, ubi ait:

CAPUT II.

INDICTA SÆCULO VIII CONCILIA.

Ad hæreses eliminandas ac restituendam, firmandamque collabentem Ecclesiæ disciplinam, plures habiti sunt episcoporum conventus. Enimvero bello, quod sacris imaginibus intulerunt tres Orientis imperatores, *Leo Isaurus*, *Constantinus Copronymus* et *Leo IV*, occurrendum erat sedulo diligenterque. Atque factum id in romana synodo S. Gregorii II anno 726, et in duabus S. Gregorii III an. 731 et 732. Iconomachi tamen anno 754 celebrarunt C. P. numerosissimam synodum 338 episcoporum, Divali Constantini Copronymi et Leonis Augusti con-

Quem furibunda manus spoliavit lumine, lingua,
Vestibus et sacris, ordinibusque piis.
Reddidit hæc Petrus, quæ Judas abstulit alter,
Hic qui confessor, proditor ille Dei est.

Lego tamen apud Papirium pag. 132, 2: « Hadriani defuncti necessarii, populo contra illum concitato, ei læserunt oculos, non tamen ademerunt. Nam ii, quibus mandata erat excæcatio, pepercerunt homini, ejusque miserti extrinsecus oculos læserunt, sed lumine non privarunt. » De lingua item præcisa illic nec verbum quidem. Sed quod narravimus, testimonio comprobatur multorum. Sane Leo dimissus per murum, profectus est in Galliam ad Carolum Magnum. Alcuinus, in carmine *De Leonis profectioe ad Carolum*, refert pontificem illatas sibi commemorasse contumelias et vulnera, regemque magna fuisse permotum admiratione. Ita enim loquitur Alcuinus:

Verbera commemorans, extinctum lumine vultum
Narrat, et abscisam liquido de gutture linguam.
Nunc medicante Deo sanatum, etc.

De Carolo autem Alcuinus hæc subjicit:

Exquirat Carolus casus, auditque laborum
Diversos, sceleris populi impia facta stupescit,
Miratur geminas jamdudum luce fenestras
Extinctas, et nunc reparatum lumine vultum,
Truncatamque loqui miratur forcipe linguam.
Alter in alterius configunt lumina vultus.

Carolus Leonem propriæ sedi restituit, atque in sceleris auctores pronuntiavit sententiam capitis. Sed ut relegarentur solummodo, petiit, obtinuitque clementissimus pontifex.

vocatam, absolutamque in basilica S. Mariæ in ¹ *Blachernis* VI idus augusti. Qua in synodo adversus sacras imagines conclamatum est, ac illæ undique conquisitæ, abrasæ et incensæ, traditis quoque igni catholicorum libris sanctorumque reliquiis. Hanc propterea pseudosynodum hæretici appellant VII *œcumenicam*.

Etsi vero de sacrarum imaginum cultu frequens episcoporum Galliæ concilium, cui interfuerunt etiam legati S. Pauli I, Rom. P. anno 767 statuerit in gentiliaco agro parisiensi, eundemque cultum confirmaverit an. 769 romana synodus lateranensis, Stephani III comprobatus tamen fuit anno 787 generali concilio congregato, imperantibus Constantino *Porphyrogenito* cum matre Irene, instigante Hadriano I, et suadente quoque patriarcha C. P. Tarasio. Inceptum est in C. P. SS. apostolorum æde, sed translatum postea Nicæam, et inchoatum VIII kal. octobris, completumque X kal. novembris. Est ergo hæc synodus, cui præter ingentem SS. monachorum numerum, adfuerunt cum apostolicæ Sedis legatis episcopi 350, constantinopolitana, seu nicæna II *œcumenica VII*. Confirmatum fuit quidquid synodus ista decreverat anno 794 in synodo *francfordiensi* 300 episcoporum habita, adstantibus coram Carolo Magno prælaudati Hadriani legatis ².

¹ *Βλαχέρναι* civitatis constantinopolitanæ suburbium. Incepta synodus in *Hiericæ* palatio. Appellatur ab heterodoxis immerito *septima synodus œcumenica*.

² Qui negant cultum religiosum sacris imaginibus exhibendum, hunc non approbatum a synodo francfordiensi, sed damnatum potius fuisse affirmant; quod item asserunt de libris *carolinis*. At præstantissimi theologi demonstrant tam in secundo illius concilii canone, quam in hisce libris denegari sanctorum imaginibus cultum *latriæ*, Deo tantummodo, juxta primum præceptum Decalogi, offerendum, inflicto anathemate iis qui sacris imaginibus eandem, ac *deificæ Trinitati*, venerationem impendunt. Quod *œcumenicæ* synodo VII omnino cohærens est, non repugnans. Sunt tamen et de sensu præcitati secundi canonis, et de libris *carolinis*, imo et de librorum istorum auctore, diversæ theologorum, criticorumque sententiæ; quas expendunt fere omnes recentiores, qui *De cultu sacrarum imaginum* pertractant post Bellarminum, Vasquasium, Petavium, Gaspar Juenin, Carolus Vitasse, Nicolaus L'Herminier, Honoratus Tournelly et alii, post tractatum *De Incarnatione*.

Damnata fuit in eadem synodo francfordiensi hæresis *Felicis* et *Elipandi*, jam ab anno 788 proscrip̄ta in concilio narbonensi, et rursus anno 792 in ratisonensi, postea vero in aquisgranensi an. 799. Sedente insuper Zacharia pontifice, atque, ut fertur, anno 745¹ damnati fuerunt *Aldebertus* et *Clemens* hæretici, et quidem synodali sententia. Hæc autem adversus hæreses.

Spectant ad disciplinam quæ sequuntur. In synodo cloveshoviensi in Anglia anno 742 actum de ecclesiarum immunitate; in vermeriensi diœcesis suessionensis anno 752 de cohibendis fornicatione, adulterio et incestu; in compendiensi ejusdem diœcesis anno 756 de iisdem criminibus et de gradibus consanguinitatis²; in lipsiensi apud Germanos anno 780 erectæ et constitutæ in Saxonia sedes episcopales; in narbonensi anno 794 illius Ecclesiæ limites definiti; in aquisgranensi an. 797 approbatum Caroli M. Capitulare, atque in romana an. 800 Leo III se purgavit a quibusdam criminibus sibimet objectis.

CAPUT III.

HÆRESES VIII SÆCULI.

Quenam sint exortæ octavo sæculo hæreses, constat ex capite præcedenti. Prima est iconoclastarum, altera Elipandi et Felicis, tertia Aldeberti et Clementis. Ac prior explicato nomine statim dignoscitur, iconoclasta enim, sive iconomachus idem sonat, ac *imaginum impugator*, ab εἰκών, *imago*, et μάχουαι, *pugno*. Horum duces Leo Isauricus, Bardanes Joannes, Anastasius, Constantinus Copronymus, Leo Armenus. Omnium tamen primus sacris imaginibus bellum intulisse fertur *Exidus*, rex Arabum, instigante Judæo, nomine *Sarantapehis*; at nulla solet haberi ratio obscuræ hujus iconoclastarum originis. Ad horum castra accesserunt quotquot ad hæc usque tempora in

¹ Sancti *Zachariæ* duo laudantur concilia, unum an. 743, alterum 745.

² Sedente Stephano III anno 769 celebrata est synodus lateranensis, quam anno 1735 v. Cajetanus Cenni in lucem protulit, addita erudita dissertatione.

sanctorum imagines et reliquias sacrilege conflixerunt. Ἁγίωμαχοι item, ac θεόμαχοι vocitantur, quoniam contra sanctos et contra Deum summa impietate decertant, sacra monumenta, arasque evertentes¹.

Christum esse Filium adoptivum Dei Patris dogmatizarunt *Elipandus*, episcopus toletanus, et *Felix* Urgelitanus in Hispania Tarraconensi. Fuit horum error surculus hæresis nestorianæ, et præmonstratus a Theodoro Mopsuesteno. Cum enim adoptio sit assumptio in Filium personæ extraneæ, qui Christum Filium Dei adoptivum vocant, in eo hominis profitentur personam adsumptam ad consortium divinæ. Attamen, an Christum cum illo addito, *secundum humanitatem*, appellari queat adoptivus Dei Filius, disputatur in scholis. Elipandum et Felicem, seu potius illorum errorem proscripsit an. 793 Paulinus Aquileiensis; postmodum damnarunt synodi prælaudatæ².

Aldebertus et *Clemens*, Zacharia pontifice, degradati, addiderunt ecclesiasticis precibus ignota spirituum nomina, invocando angelos Uriel, Raguel, Tubuel, Inias, Tubuas, Sabaot et Simiel.

CAPUT IV.

ECCLESIASTICI SCRIPTORES VIII SÆCULI.

Initium ducendum a *Ven. Bedæ*³, nato in districtu Dunelmi Angliæ septentrionalis anno 672, et vita functo, ut fert probabilior opinio, anno 735, sanctimonia, pietate atque omnigena excelluit eruditione. Nam de ratione temporum, de mundi æta-

¹ Adversus sacras imagines nefaria promulgarunt decreta *Leo Isaurus* anno 726 et 730, atque *Constantinus* Copronymus anno 754, coacta pseudo-synodo, de qua supra.

² Præter Alcuinum, de quo infra, pertractarunt de hac secta scriptores enumerati a Joan. Alberio Fabricio, tom. II Biblioth. latinæ mediæ ævi.

³ Dictum *venerabilem* aiunt, quod ejus discipulus, leonino versu ita epitaphium meditatus: *Hac sunt in fossa Bedæ presbyteris ossa*, torquens se ob syllabarum quantitatem, in somniis admonitus fuerit, ut ita versum emendaret: *Hac sunt in fossa BEDÆ VENERABILIS OSSA*. At aliam causam ad annum 799 profert *Godeau*.